

รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย

A Model for Developing the Young People's Democratic Citizenship

ศศิธร อติศรมธากุล¹, วิจิตรา ศรีสอน² และสันธาน ชยมนนท์³

Sasithorn Adisornmethakul¹, Wijittra Srisorn² and Santhan Chayanon³

¹นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการเมืองและการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹Ph.D. Student, Political Science Major in Politics and Governance, College of Politics and Governance
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

^{2,3}Faculty of Political Science Major in Politics and Governance, College of Politics and Governance Suan
Sunandha Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: sasithorn.a@ubru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7019-9529>

²E-mail: wijittra.sr@ssru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1781-4396>

³E-mail: sunthan.ch@ssru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8866-8309>

Received 12/03/2023

Revised 13/03/2023

Accepted 23/03/2023

บทคัดย่อ

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยหมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพโดย
ควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ความแตกต่าง ความเสมอภาคและกติกาสังคม
การพัฒนาพลเมืองและการสร้างวัฒนธรรมพลเมืองถือเป็นยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติ ซึ่งสถาบันการศึกษาอ้อม
มีบทบาทและหน้าที่ในการเสริมสร้างความเข้าใจ สิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมทาง การเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์อย่างทั่วถึงให้กับเยาวชน ดังนั้นบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างองค์ความรู้
รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ให้
ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน มาใช้หาข้อมูลในการ
สัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า
รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ประกอบด้วย (A) การส่งเสริมความรู้
ความเข้าใจ, บทบาทหน้าที่, สิทธิหน้าที่ และสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย
(B) การส่งเสริมให้เกิดทัศนคติทางด้านสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
(C) การส่งเสริมพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามปัจจัยหลักที่ควร
ส่งเสริมในภาพรวมได้แก่ ความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
ทัศนคติทางด้านสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมตามระบอบประชาธิปไตย

คำสำคัญ: พลเมือง; ความเป็นพลเมือง; ระบอบประชาธิปไตย; พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย; เยาวชนใน
ระบอบประชาธิปไตย

Abstract

Citizens in a democracy, therefore, refer to members of a society that is independent, and self-reliant, exercising rights and liberties in conjunction with responsibility, respecting the rights and liberties of others, differences, equality, and social rules. Citizenship development and citizen culture building are considered national strategic agendas in which educational institutions have a role and duty to thoroughly enhance understanding, rights, freedoms, and political participation in a democratic system with youth. Therefore, this research article has an objective to create a body of knowledge to promote democratic citizenship. The target group used in the research were informants from government informants and seventeen informants from relevant officials who gathered data for the interview. The research tools were interview forms. To analyze data using qualitative data analysis. The results showed that the democratic youth citizenship promotion models include; (A) Promoting understanding, roles, responsibilities, and building awareness of good democratic citizenship. (B) Promoting social attitudes and democratic participation in political activities. (C) Promoting democratic political expression. However, the main factors that should be promoted overall are knowledge and understanding of the roles and responsibilities of democratic citizenship, social attitudes, and participation in democratic activities.

Keywords: Citizen; Citizenship; Democracy; Democratic Citizenship; Democratic Youth

บทนำ

ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบัญญัติได้กำหนดให้มีแนวนโยบายส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าว คือ เน้นให้มีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยให้กับเยาวชน โดยผ่านการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเรื่องความเป็นพลเมืองในโรงเรียน ซึ่งจะสังเกตว่าการศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เท่าที่ควร เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล และคณะ (2562) โดยแบ่งมิติความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21 เป็น 3 มิติ ประกอบด้วย การรู้เรื่องพลเมือง (Civic Literacy), ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship), และความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 มิติ จะช่วยเสริมสร้างให้เยาวชนไทยเป็นพลเมืองมีความรู้ความสามารถ มีส่วนร่วมต่อกระบวนการประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความยึดมั่น และเห็นคุณค่าของความเป็นพลเมือง สามารถแสดงพลังในฐานะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

[660]

Citation:

ศศิธร อดิศรเมธากุล, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยันท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 659-674

Adisornmethakul, S., Srisorn, W., & Chayanon, S., (2023). A Model for Developing the Young People's Democratic Citizenship. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (2), 659-674; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.97>

“พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตย หมายถึงสมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคับด้วยความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และกระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาหรือร่วมขับเคลื่อนสังคมและแก้ปัญหาสังคมในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ในครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก วรากรณ์ สามโกเศศ. (2554) “พลเมือง” ในระบอบประชาธิปไตยสามารถสรุปคุณสมบัติได้ 6 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (Independent) ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของระบบอุปถัมภ์ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น (ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญมาตรา 28 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมใช้...สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น”) 3) เคารพความแตกต่าง มีทักษะในการฟังและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง 4) เคารพหลักความเสมอภาค เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น และเห็นคุณค่าเท่าเทียมกันมองคนเป็นแนวระนาบ ไม่ใช่แนวตั้ง 5) เคารพกติกา เคารพกฎหมาย ใช้กติกาในการแก้ปัญหา ไม่ใช่กำลัง และยอมรับผลของการละเมิดกฎหมาย 6) รับผิดชอบต่อสังคม ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหาคับโดยเริ่มต้นที่ตนเอง ในขณะที่งานวิจัยของ Kenaphoom, S., & et al (2020) พบว่า วิธีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีองค์ประกอบ 3 มิติ ได้แก่ 1) ความเข้าใจในหลักแห่งประชาธิปไตย พลเมืองของรัฐประชาธิปไตยต้องเข้าใจในกฎ กติกาของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขโดยต้องเรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่และเสรีภาพของตนเอง รวมถึงการเคารพในเสรีภาพของผู้อื่น 2) อุทิศตนแบบประชาธิปไตย เป็นความเชื่ออย่างแรงกล้า ในคุณค่าความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนว่ามีค่ามีศักดิ์ภาพที่จะเรียนรู้ มีอิสรภาพ มีความรักความเอื้ออาทรต่อกัน และร่วมมือกันพัฒนาสังคมจนเกิดประโยชน์ต่อทุกคนในสังคม และ 3) การดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย เป็นการดำเนินชีวิตของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดหลักความเสมอภาค เสรีภาพ ภราดรภาพ และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามระบบประชาธิปไตย สะท้อนให้เห็นแนวความคิดต่าง ๆ จากงานวิจัยของ นริศ จันทวรรณ (2560) พบว่า กระบวนการกล่อมเกลาก่อนทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในทิศทางเดียวกัน จากกลุ่มตัวอย่างและนักศึกษาในปัจจุบันมองการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของชนชั้นสูง จึงเกิดความเบื่อหน่ายและมองว่าตนไม่สามารถแก้ปัญหาอะไรได้ ทศนคติเช่นนี้จึงนำไปสู่พฤติกรรมที่เอยากมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อเป็นเช่นนั้นประชาชนจึงไม่ลุกขึ้นต่อต้าน ขัดขวาง กับการกระทำที่มีขอบ และกล้าที่จะนำเสนอในสิ่งที่ถูกต้องก็จะลดน้อยถอยลง กลายเป็นประชาชนที่รอรับคำสั่งจากผู้ปกครองอย่างเดียว ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ (2564) พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษามีระดับเจตคติต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับค่อนข้างสูงและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับเจต

คดีสูงสุด คือด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น รองลงมา คือ ด้านความเคารพกติกา และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับนอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การขัดเกลาทางสังคมจากสื่อสังคมออนไลน์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การขัดเกลาทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนและผลการเรียน Shulz, Ainley, Fraillon, Kerr, Losito (2010) พบว่า การที่จะทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้นั้นจะต้องมีหลักสูตรในการส่งเสริมผ่านตัวกลาง นอกจากนี้ประสบการณ์และความรู้ของความเป็นพลเมืองไม่ได้ มีอยู่เฉพาะในหลักสูตรหรือชั้นเรียน แต่อาจได้จากการลงพื้นที่สัมผัสจริง และกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น การประชุมกลุ่ม กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ การเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้นที่การศึกษาเรื่องพลเมืองยังไม่ทั่วถึง

ความสำคัญของเยาวชน นั้นเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ที่จะต้องส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง พัฒนาชุมชน และพัฒนาประเทศชาติได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติและต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาชุมชนและสังคม การดำเนินชีวิตการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชาธิปไตยของเยาวชนนั้น เริ่มตั้งแต่การเรียนรู้และการทำความเข้าใจในหลักการและแนวคิด การปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้ถ่องแท้และตระหนักในคุณค่าจนเกิดศรัทธา รักและหวงแหนระบอบประชาธิปไตย การพัฒนาความเป็นพลเมืองของเยาวชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ควรส่งเสริมให้เยาวชนได้รับรู้และตระหนักถึงเรื่องสิทธิและความรับผิดชอบแก่พลเมือง การมีเสรีภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พัฒนาและสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ทำประชาพิจารณ์อย่างทั่วถึงให้กับเยาวชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สร้างความรับผิดชอบต่อสังคมให้เยาวชนอย่างทั่วถึง ให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างมีประโยชน์ ส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยอย่างรอบด้าน นำกระบวนการเรียนรู้ในระบอบประชาธิปไตยมาปรับใช้กับเยาวชน พัฒนาเยาวชนผ่านระบอบประชาธิปไตยอย่างรอบด้าน ควรตระหนักถึงความสำคัญในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีความรับผิดชอบต่อ สร้างกระบวนการความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างองค์ความรู้รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพลเมือง

พลเมือง มาจากภาษาลาตินว่า (Cives) พลเมือง ซึ่งเคยใช้ในยุคคลาสสิก เกี่ยวข้องกับระบบประชาธิปไตยในกรีกและโรมัน ต่อมาในยุคสมัยกลางไม่ได้นำมาใช้ แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า พลเมืองก็มีการนำกลับมาใช้อีกในช่วงของการปฏิวัติในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศสในปลายศตวรรษ 18

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2558: 11) กล่าวว่า พลเมืองคือผู้ที่เพิกถอนการเป็นข้าของเมือง เป็นผู้ที่ไม่ได้จากการอยู่ภายใต้การขึ้นของผู้ปกครองซึ่งเป็นนักการเมือง เป็นข้าราชการ

ในสังคมไทยมีการกล่าวถึงคำว่า "พลเมือง" ควบคู่กับอีกหลายคำ ไม่ว่าจะเป็น "ประชาชน" และ "ราษฎร" โดยนัยว่าเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันและสามารถใช้แทนกันได้ ทั้งที่แท้จริงแล้วคำเหล่านี้มีความหมายที่ต่างกัน การใช้คำเหล่านี้เรียกขานกันโดยไม่มีการทำความเข้าใจอย่างแท้จริง อาจละเลยความสำคัญของคำว่า "พลเมือง" ลงไปได้ ดังนั้น พลเมืองมีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบ และพร้อมเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) จารุวรรณ แก้วมะโน (2561: 6-9) คุณภาพของพลเมืองกับการส่งเสริมคุณภาพประชาธิปไตย ตามระบอบประชาธิปไตย พลเมืองนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดที่จะทำให้สังคม ประชาธิปไตยขับเคลื่อนไปอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้เพราะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างจากการปกครองในระบอบอื่น โดยมีจุดเด่นคือ พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยนี้ ไม่ได้เป็นเพียงพลเมืองเชิงรับ (passive citizen) ซึ่งเน้นการปฏิบัติบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายรับรองไว้เท่านั้น แต่ยังมีมิติของการแสดงออกทางการเมืองได้มากมาย เช่น สามารถเลือกผู้แทน ติดตามตรวจสอบและมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจและรับผิดชอบทางการเมืองร่วมกับผู้แทนในลักษณะของพลเมืองผู้กระตือรือร้น (active citizen) เพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้อีกด้วย คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ยึดมั่นในหลักนิติธรรม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

การมีส่วนร่วมของการเมืองภาคพลเมือง/การเมืองภาคประชาชน

ไพรัตน์ ฉิมหาด, บัญญัติ แพรกปาน และสามิตร อ่อนคง (2563: 49-60) นับแต่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยให้สิทธิประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในสภา ผู้แทนราษฎรโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งเราเรียกว่า "ประชาธิปไตยแบบตัวแทน"

รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วย 1) การเลือกตั้ง 2) การรณรงค์การเลือกตั้ง 3) การติดต่อในฐานะพลเมือง 4) การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร 5) การเข้ามีส่วนร่วมในบทบาทของผู้สื่อข่าวทางการเมือง 6) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ 7) การแสดงประจักษ์ 8) การริเริ่มเสนอกฎหมาย 9) การเลือกออก และ 10) การร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ

[663]

Citation:

ศศิธร อติธรรมากุล, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยันท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 659-674

Adisornmethakul, S., Srisorn, W., & Chayanon, S., (2023). A Model for Developing the Young People's Democratic Citizenship. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (2), 659-674; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.97>

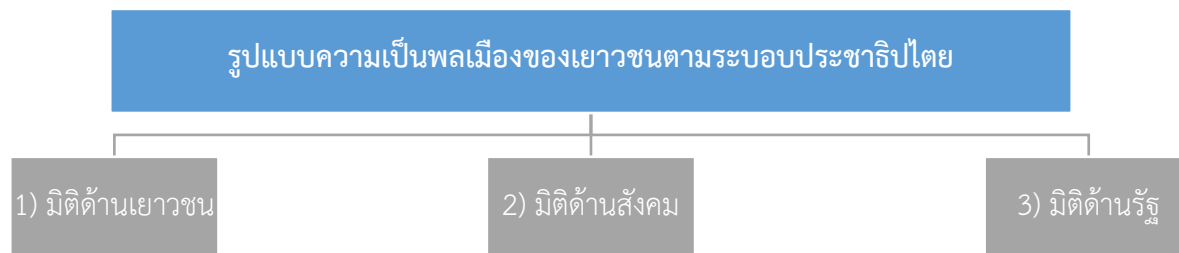
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2560, 74) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็ก เยาวชน และคนของประเทศไทยมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะในรัฐที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการปลูกฝังให้ความรู้ ค่านิยม ทักษะผ่านการฝึกฝนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และผ่านกรอบการใช้ชีวิตร่วมกันสอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

งานวิจัยของเลิศพร อุดมพงษ์ (2562) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ “การส่งเสริมบทบาทของภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทนผ่านการสร้างเยาวชน” โดยใช้การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองว่า รัฐบาลต้องผลักดันเรื่องพลเมืองศึกษาให้เป็นวาระแห่งชาติตั้งแต่ระดับกฎหมาย นอกจากนี้ต้องกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อปลูกกระแสของสังคมให้ร่วมกันให้ความสำคัญ และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและต้องมองไปให้ไกลกว่าการสร้างพลเมืองผู้กระตือรือร้น (active citizen) แต่ต้องสร้างไปถึงพลเมืองผู้มีสำนึกรับผิดชอบ (Responsible Citizen) โดยต้องวางรากฐานของเยาวชนในฐานะที่เป็นพลเมืองผู้ถืออำนาจอธิปไตย (Sovereign Citizen) นอกจากนั้นแล้วต้องปฏิรูปหลักสูตรสังคมศึกษาทั้งระบบ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนผ่านกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ในโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย ปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย และทำให้เกิดรูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้เสนอเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้ รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย คือ ชุดของแนวทางการพัฒนาหรือการส่งเสริมเพื่อให้เยาวชนได้แสดงบทบาทของความเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตยอย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภิวัตติ บุรีกุล (2563); ธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2560); นพพล อัครชาติ (2560); รงค์ บุญสวยขวัญ (2557) และดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และคณะ (2560)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกระบวนการดำเนินงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ: (1) กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง จำนวน 20 คน (2) กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเยาวชนที่เป็นนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: เป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group interview) ซึ่งเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับบทบาทของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย จากทัศนคติในกลุ่มที่มีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์จากนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง, อาจารย์ และผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน เพื่ออภิปรายประเด็นปัญหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล: ใช้การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยใช้แนวคำถามที่สร้างขึ้นเป็นประเด็นในการสนทนา โดยการซักถามผู้ให้ข้อมูล จุดประเด็นให้เกิดการพูดคุยถามความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ รวบรวมแบบสัมภาษณ์แล้ว นำคำตอบแต่ละข้อคำถามมาแจกแจงความถี่ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล: เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย

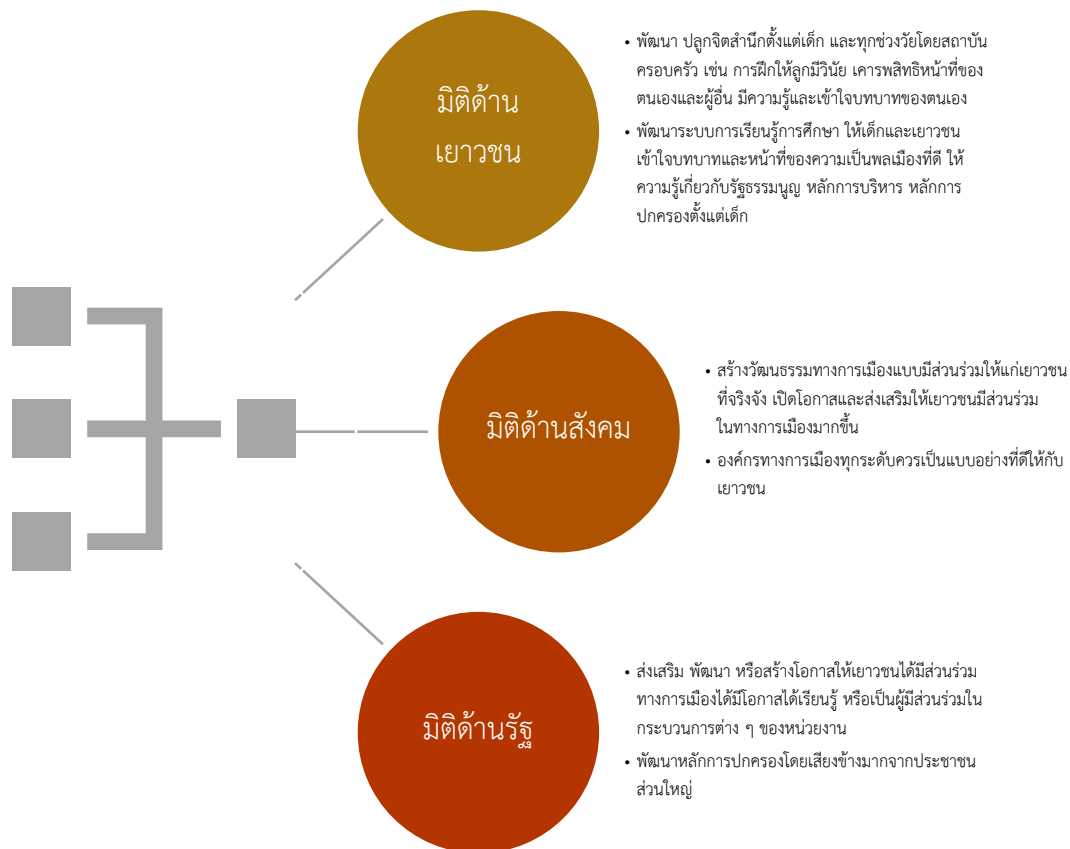
ผลการวิจัย

การสร้างองค์ความรู้รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย พบว่า ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านพฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง 1) มิติด้านเยาวชน ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การถ่ายทอดจากครอบครัว ญาติ ผู้ใหญ่ที่นับถือ เพื่อน การมีคุณภาพชีวิตดี สังคมสงบสุข 2) มิติด้านสังคม ประกอบด้วย มีกระบวนการหล่อหลอมของสถาบันการศึกษา มีการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องพื้นฐานของสังคม การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีเวที สร้างการรับรู้ และเรียนรู้ ในระดับต่าง ๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ทางการเมือง และ 3) มิติด้านรัฐ ประกอบด้วย การปลูกฝังอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยของรัฐต้องทำอย่างจริงจังต่อเนื่อง ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแก่เยาวชนที่จริงจัง ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม อันจะทำให้เยาวชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปกครอง และปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างตรงไปตรงมา

.....

ด้านทัศนคติทางด้านสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า 1) มิติด้านเยาวชน ปัจจุบันเยาวชนขาดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย เพราะเคารพแต่สิทธิของตนเองแต่ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่เคารพความเห็นต่าง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ๆ ยังมีน้อย ยังคงรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่กรองมากเท่าที่ควร ติดตามข่าวสารบ้านเมือง โดยผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และมีความคิดความอ่านทางสังคมและการเมืองเป็นของตนเอง ทำให้ใจง่าย มีการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการกระทำที่รุนแรงทำโดยผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียเป็นหลัก มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองๆ ยังคงอยู่ในระดับดี ที่ต้องการให้สังคมมีความก้าวหน้าและดีขึ้น มีความตระหนักและกระตือรือร้นที่จะรักษาสีทึบเสรีภาพของตน เคารพกฎหมาย ทำตามหน้าที่ มีส่วนร่วมทางการเมือง 2) มิติด้านสังคม ในระดับชาติประชาธิปไตยยังไม่สามารถเติบโตอย่างเต็มที่ ยังมีการอ้างความเป็นประชาธิปไตย เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จนเกิดปัญหาอื่นตามมา ยังไม่มีการให้ความรู้ในสถานศึกษามากเท่าที่ควร ผู้ใหญ่ควรจะทำความเข้าใจ ชุดความคิดใหม่ของเยาวชน เสริมสร้างการยอมรับในความแตกต่าง และพยายามประสานความแตกต่างด้วยสันติวิธี และ 3) มิติด้านรัฐ ประกอบด้วย รัฐต้องใช้นิติรัฐปกครองประเทศ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของประชาชน สร้างกลไกในความเสมอภาคทางโอกาสที่ได้รับจากรัฐโดยเท่าเทียม เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อรัฐ สร้างการเห็นพ้องต้องกัน

ด้านพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย พบว่า 1) มิติด้านเยาวชน ควรเริ่มพัฒนา ปลูกจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก และทุกช่วงวัยโดยสถาบันครอบครัว เช่น การฝึกให้ลูกมีวินัย เคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรู้และเข้าใจบทบาทของตนเอง ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้การศึกษา ให้เด็กและเยาวชน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ หลักการบริหาร หลักการปกครองตั้งแต่เด็ก 2) มิติด้านสังคม ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชน ที่จริงจัง เปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น องค์กรทางการเมืองทุกระดับ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน และ 3) มิติด้านรัฐ หน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ควรมีการส่งเสริม พัฒนา หรือสร้างโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้มีโอกาสได้เรียนรู้ หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ของหน่วยงาน พัฒนาหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากจากประชาชนส่วนใหญ่

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การสร้างองค์ความรู้รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย พบว่าควรมึบทบาทในการสนทนาเรื่องการเมือง สร้างกระบวนการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ควรมี ข้อถกเถียงหรือการอภิปรายถกเถียงปัญหาทางการเมือง แสดงจุดยืนบนการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล สร้างบรรยากาศการเป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยเรื่องการเมืองให้คนอื่นร่วมในสังเกตการณ์การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชน ร่วมเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสร้างสรรค์ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างทั่วถึง ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเอง ทั้งนี้เพราะ เป็นการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมทางการเมืองพัฒนาและสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย สร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง และสร้างกระบวนการความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ สัมพันธ์ รอดพึงครุฑ และคณะ (2564) กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของประชาธิปไตย คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชน

[667]

Citation:

ศศิธร อดิครเมธากุล, วิจิตรา ศรีสอน และสัณฐาน ชยันท. (2566). รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบอบประชาธิปไตย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (2), 659-674

Adisornmethakul, S., Srisorn, W., & Chayanon, S., (2023). A Model for Developing the Young People's Democratic Citizenship. Interdisciplinary

Academic and Research Journal, 3 (2), 659-674; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.97>

จะเป็นผู้เลือกผู้ปกครองด้วยตนเอง ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะแสดงถึงบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของกระบวนการประชาธิปไตย คือ ความสำนึกในความรับผิดชอบในการตัดสินใจเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนเรานั้นเอง และเมื่อเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนแล้ว การนำหลักการประชาธิปไตยมาใช้อย่างเคร่งครัด และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ ในส่วนของแนวทางการส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดา คำเสมานันท์ (2562) พบว่า การส่งเสริมองค์ความรู้ให้เกิดการมีส่วนร่วมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ให้พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการที่กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย เข้าร่วมในการคิด และตัดสินใจเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชนอยู่เสมอโดยมีการให้ความร่วมมือ และช่วยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานทั้งในทางตรง เช่น มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น และในทางอ้อม โดยการทำให้เกิดกลไกการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งมีการร่วมเพื่อติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง Shulz, Ainley, Fraillon, Kerr, Losito (2010) พบว่า การที่จะทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้นั้นจะต้องมีหลักสูตรในการส่งเสริมผ่านตัวกลาง นอกจากนี้ประสบการณ์และความรู้ของความเป็นพลเมืองไม่ได้ มีอยู่เฉพาะในหลักสูตรหรือชั้นเรียน แต่อาจได้จากการลงพื้นที่สัมผัสจริง และกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น การประชุมกลุ่มกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ การเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น ซึ่งไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้นที่การศึกษาเรื่องพลเมืองยังไม่ทั่วถึง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบบประชาธิปไตย” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ ดังนี้

ตาราง 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ความเป็นพลเมือง	มิติด้านเยาวชน	มิติด้านสังคม	มิติด้านรัฐ
ด้านอุดมการณ์	ให้ความรู้ความเข้าใจ	- มีกระบวนการหล่อหลอม	- การปลูกฝังอุดมการณ์
ประชาธิปไตย และ	บทบาทหน้าที่ของการเป็น	จากสถาบันการศึกษา	แบบประชาธิปไตย
ด้านพฤติกรรม	พลเมืองตามระบอบ	- สร้างความรู้ความเข้าใจ	- สร้างวัฒนธรรมทาง
การมีส่วนร่วม	ประชาธิปไตย	เกี่ยวกับวิถีพลเมืองตาม	การเมืองแบบมีส่วนร่วม
ทางการเมือง		ระบอบประชาธิปไตย	

ความเป็นพลเมือง	มิติด้านเยาวชน	มิติด้านสังคม	มิติด้านรัฐ
	โดยการถ่ายทอดจากครอบครัว ญาติ ผู้ใหญ่ที่นับถือ และเพื่อน การมีคุณภาพชีวิตดี สังคมสงบสุข	- การมีเวที/สร้างการรับรู้ และเรียนรู้ ในระดับต่าง ๆ - ได้รับข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ทางการเมือง	- ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามระบอบประชาธิปไตย - มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก และการชุมนุม
ด้านทัศนคติทางด้านสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมตามระบอบประชาธิปไตย	- ส่งเสริมความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย เช่น การเคารพแต่สิทธิของตนเองและผู้อื่น - เคารพความเห็นต่าง - ส่งเสริมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ถูกต้อง - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์	- สถาบันทางการศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจ ทางด้านการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมือง - เสริมสร้างการยอมรับในความแตกต่าง และการประสานความแตกต่าง ด้วยสันติวิธี	- รัฐต้องใช้หลักนิติรัฐ ปกครองประเทศ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของประชาชน - สร้างกลไกในความเสมอภาคทางโอกาสที่ได้รับจากรัฐโดยเท่าเทียม - เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อรัฐ และสร้างการเห็นพ้องต้องกัน
ด้านพฤติกรรม การแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย	- ปลุกจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก จากสถาบันครอบครัว เช่น การฝึกให้ลูกมีวินัย เคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น - มีความรู้และเข้าใจบทบาทของตนเอง - พัฒนาระบบการเรียนรู้ การศึกษาให้เด็กและเยาวชน เข้าใจบทบาทและ	- สร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม - เปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น - องค์กรทางการเมืองทุกระดับ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน	- ส่งเสริม หรือสร้างโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง หรือกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงาน - พัฒนาหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากจากประชาชนส่วนใหญ่

ความเป็นพลเมือง	มิติด้านเยาวชน	มิติด้านสังคม	มิติด้านรัฐ
	หน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดี		
	- ให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ หลักการบริหาร และหลักการปกครอง		

จากภาพ สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบบประชาธิปไตย” คือ ควรกำหนดให้การพัฒนาพลเมืองและการสร้างวัฒนธรรมพลเมืองให้เป็นยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติ มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ อย่างต่อเนื่อง การสร้างบทบาทความร่วมมือจากส่งเสริมจากทุกภาคส่วน เริ่มต้นจากสถาบันครอบครัว ชุมชน/สังคม สถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบาย ปัจจัยที่ทำให้เกิดรูปแบบการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนตามระบบประชาธิปไตย ได้ดังนี้

1. ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตย และด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.1 มิติด้านเยาวชน ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การถ่ายทอดจากครอบครัว ญาติ ผู้ใหญ่ที่นับถือ เพื่อน การมีคุณภาพชีวิตดี และอยู่ในสังคมสงบสุข

1.2 มิติด้านสังคม ประกอบด้วย มีกระบวนการหล่อหลอมของสถาบันการศึกษา มีการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องพื้นฐานของสังคม การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีเวที สร้างการรับรู้ และเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ ได้รับข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ทางการเมือง

1.3 มิติด้านรัฐ ประกอบด้วย การปลูกฝังอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยของรัฐต้องทำอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมแก่เยาวชนที่จริงจัง ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุม อันจะทำให้เยาวชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปกครอง และปัญหาต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างตรงไปตรงมา

2. ด้านทัศนคติทางด้านสังคมและการเข้าร่วมกิจกรรมตามระบอบประชาธิปไตย

2.1 มิติด้านเยาวชน ปัจจุบันเยาวชนขาดความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย เพราะเคารพแต่สิทธิของตนเองแต่ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่เคารพความเห็นต่าง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ฯ ยังมีน้อย ยังคงรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่กรองมากเท่าที่ควร ติดตามข่าวสารบ้านเมือง โดยผ่านสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ และมีความคิดความอ่านทางสังคมและการเมืองเป็นของตนเอง ทำให้เข้าใจง่าย มีการ

แสดงออกเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการกระทำที่รุนแรงทำโดยผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียเป็นหลัก มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองๆ ยังคงอยู่ในระดับดี ที่ต้องการให้สังคมมีความก้าวหน้าและดีขึ้น มีความตระหนักและกระตือรือร้นที่จะรักษาสีทึบสีภาพของตน เคารพกฎหมาย ทำตามหน้าที่ มีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2 มิติด้านสังคม ประชาธิปไตยยังไม่สามารถเติบโตอย่างเต็มที่ ยังมีการอ้างความเป็นประชาธิปไตยเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ จนเกิดปัญหาอื่นตามมา ยังไม่มีการให้ความรู้ในสถานศึกษามากเท่าที่ควร ผู้ใหญ่ควรทำความเข้าใจชุดความคิดใหม่ของเยาวชน เสริมสร้างการยอมรับในความแตกต่าง และพยายามประสานความแตกต่างด้วยสันติวิธี

2.3 มิติด้านรัฐ ประกอบด้วย รัฐต้องใช้นิติรัฐปกครองประเทศ เพื่อเป็นบรรทัดฐาน ในการปฏิบัติตนของประชาชน สร้างกลไกในความเสมอภาคทางโอกาสที่ได้รับจากรัฐโดยเท่าเทียม เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อรัฐ สร้างการเห็นพ้องต้องกัน

3. ด้านพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

3.1 มิติด้านเยาวชน ควรเริ่มพัฒนา ปลุกจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก และทุกช่วงวัยโดยสถาบันครอบครัว เช่น การฝึกให้ลูกมีวินัย เคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรู้และเข้าใจบทบาทของตนเอง ต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้การศึกษา ให้เด็กและเยาวชน เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดี ให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ หลักการบริหาร หลักการปกครองตั้งแต่เด็ก

3.2 มิติด้านสังคม ต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชนที่จริงจัง เปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น องค์กรทางการเมืองทุกระดับ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน

3.3 มิติด้านรัฐ หน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ควรมีการส่งเสริม พัฒนา หรือสร้างโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้มีโอกาสได้เรียนรู้ หรือเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยงาน พัฒนาหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากจากประชาชนส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรกำหนดให้มีการพัฒนาพลเมืองและการสร้างวัฒนธรรมพลเมืองให้เป็นยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติ มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อย่างต่อเนื่อง สถาบันการศึกษากับการพัฒนาความเป็นพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ในความเป็นพลเมืองบนฐานคิดตะวันตก ให้สิทธิและความรับผิดชอบแก่พลเมือง สร้างสิทธิมีเสรีภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พัฒนาและสร้างความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์

1.1 ให้หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายจัดให้องค์กรและสังคมหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ ในการสร้างเสริมรูปแบบความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ควรที่จะต้อง ยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่าง มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรสร้างความร่วมมือประสานงานกับทุก ๆ ฝ่าย โดยมีการยึดถือหลักการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในรูปแบบความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในบริบทต่าง ๆ อย่าง มีประสิทธิภาพ

1.3 หน่วยงานภาครัฐและผู้บริหารหรือบุคลากรควรกำหนดนโยบายอย่างมีแบบแผน ในการสร้างรูปแบบความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งนำเอาการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2.ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ควรมีบทบาทในการสนทนาเรื่องการเมืองในกระบวนการแสดงความคิดเห็นข้อถกเถียงหรือการอภิปรายถกเถียงปัญหา แสดงจุดยืนบนการวิพากษ์วิจารณ์การเป็นผู้เปิดประเด็นพูดคุยสังเกตการณ์การให้ข้อมูลความรู้ เสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างทั่วถึง ประชาชนมีสิทธิในการปกครองตนเองรัฐที่มีอำนาจในการบริหารต้องใช้อำนาจรัฐกระทำไปเพื่อผลประโยชน์ใช้นิติรัฐ ปกครองประเทศเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของประชาชน ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน อย่างมีประสิทธิภาพแสดงออกหรือการรวมกลุ่มเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น หาข้อยุติหรือ ข้อตัดสินในกรณีต่าง ๆ ของรัฐ

2.1 รัฐบาล ควรให้ความสำคัญด้านการพัฒนาความเป็นพลเมืองของคนในชาติแบบบูรณาการในทุกสถาบันทางสังคม การสร้างบรรทัดฐานร่วมกันไปในทิศทางเดียวกัน มากกว่าการแก้ไขปัญหาในการปัญหาของประชาธิปไตยในเชิงรูปแบบเท่านั้นควรสร้างสมดุลอย่างรอบด้าน

2.2 กระทรวงศึกษาธิการ ควรพิจารณาหลักสูตรและตัวชี้วัดให้สามารถมีความเป็นไปได้จริง และมีความสอดคล้องกัน เช่นตัวชี้วัดที่วัดผลในเชิงปฏิบัติก็ต้องกำหนดหลักสูตรที่เป็นรูปแบบในการปฏิบัติด้วยการวัดผลต้องเป็นการวัดผลในเชิงพฤติกรรม และพิจารณาในเรื่องการจัดชั่วโมงเรียนในวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหา การสอนมีเวลาจำกัดในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

2.3 สถาบันการศึกษา ควรให้ความสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นพลเมือง คือการสร้างสังคมในโรงเรียน ให้มีความเป็นประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในทุกวิชา การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมไปพร้อมกับกิจกรรมวิชาการ อาจารย์ผู้สอนควรกระตุ้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ของเยาวชน พื้นฐานของการคิดวิเคราะห์ข้อมูลของเยาวชนเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอน การสร้างให้เกิดการโต้ตอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนและผู้เรียน มีการสรุปความคิด การวิเคราะห์ และการให้เหตุผล เป็นการสร้างเสริมลักษณะความเป็นประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

2.4 ชุมชนและสังคม ควรให้การยอมรับความคิดเห็นของเยาวชน ให้เยาวชนและสังคมได้เรียนรู้ ไปพร้อม ๆ กัน เกี่ยวกับการเรียนรู้หลักสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ตามหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้เยาวชนมี

ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเวทีสาธารณะ เช่น การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำนโยบายสาธารณะ ที่เยาวชนมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือสิทธิประโยชน์ที่เยาวชนพึงจะได้รับ

2.5 สถาบันครอบครัว ควรใช้หลักประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานโดยตรงภายในครอบครัว แนวคิดประสบการณ์ที่เยาวชนได้รับรู้จากครอบครัว มีผลทำให้เยาวชนนำมาแสดงออก และใช้กับสังคมภายนอกด้วย เช่น การสนใจเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ การแก้ไขปัญหาในสังคม การสนใจเรื่องการเมือง หากในครอบครัวมีความสนใจเรื่องเหล่านี้เด็กก็จะมีใจไปด้วย

เอกสารอ้างอิง

จารุวรรณ แก้วมะโน (2561). *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมชุมชนพลเมืองเข้มแข็งผ่านการเลือกตั้งสมานฉันท์และไม่ซื้อสิทธิขายเสียง*. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า

ดร.ศักดิ์ ตติยะลาภะ, ฤศศักดิ์ กัลยาณมิตร, เอก ศรีเชลียง (2560). การศึกษาสร้างตัวแบบสภาพพลเมืองจังหวัดปทุมธานีสู่ความเข้มแข็งประชาธิปไตยไทย. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 12 (1), 231-245.

ถวิลวดี บุรีกุล (2563). *ผู้หญิงไทยกับการเลือกตั้ง : โอกาสสู่ความเสมอภาค*. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า.

ธนาชัย สุนทรอนันตชัย (2560). *หน้าที่ของพลเมืองกับการเสริมสร้างสิทธิเสรีภาพสู่ความเป็นพลเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

นพพล อัครชาติ (2560). วิถีประชาธิปไตยในบริบท วัฒนธรรมชุมชนอีสาน. *วารสารการบริหารปกครอง*. 6 (Special), 84-104.

นริศ จันทวรรณ. (2560). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยพระนคร*, 7 (1), 103-113.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2558). *เจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ไพรัตน์ ฉิมหาด, บัญญัติ แพรกปาน และ สามิตร อ่อนคง (2563). การเมืองภาคพลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสังคมไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 7 (5), 46-61.

- รงค์ บุญสวยขวัญ (2557). *ตัวชี้วัดการเมืองภาคพลเมืองในบริบทประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- รัชตา คำเสมานันท์. (2562). การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 11(2), 377-402.
- เลิศพร อุดมพงษ์ (2562). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/Citizenship Education) ในการส่งเสริมบทบาทของ ภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืนผ่านประสบการณ์จากต่างประเทศ*. สถาบันพระปกเกล้า. Retrieved from <https://www.kpi.ac.th/public/index.php/knowledge/research/data/257?page=16>
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2554). การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. มติชน ฉบับวันที่ 3 มีนาคม 2554 (กรอบบ่าย).
- สัมพันธ์ รอดพึ่งครุฑ, จิตติมา หิรัญรักษ์. และพนิดา อุปหนอง. (2564) จิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. *วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 8 (2), 154-165.
- เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล, จรูญศรี มาติลกโกวิท, และเลิศพร อุดมพงษ์. (2562). การศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนไทยตามกรอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18 (1), 89-99.
- Kenaphoom, S., Thitaño (Tunin), D., Niyomves, B., & Pathumwan, K. (2020). Democratic Way of Life: The Thai's Political Behavior. *Solid State Technology*, 63 (2s), 2167 - 2176.
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. & Losito, B. (2010). *Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study*. Amsterdam: Multi Copy Nether lands.